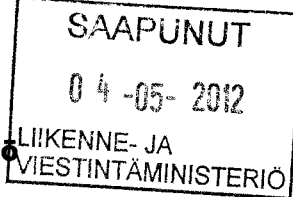

TraFi**Liikenteen turvallisuusvirasto
Trafiksäkerhetsverket**

LAUSUNTO

Päiväys/Datum 2.5.2012

Liikenne- ja viestintäministeriö

Dnro/Dnr TRAFI/6387/03.03.00/2012

PL 31
00023 Valtioneuvosto

Viite/Referens LVM/2055/03/2011

Liikenteen turvallisuusviraston lausunto hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain muuttamisesta (niin sanottu kelpoisuuslaki)

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Liikenteen turvallisuusviraston lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto esittää kunnioittaen seuraavaa:

Yleistä

Liikenteen turvallisuusviraston näkemykset on jo pääosin otettu huomioon kelpoisuuslakiehdotuksen tähänastisessa valmistelussa. Liikenteen turvallisuusvirasto haluaa kuitenkin vielä tuoda esiin muutaman seikan liittyen kelpoisuuslain lakitekstiin ja perusteluihin.

Pykäläkohtaiset huomiot kelpoisuuslakiin ja sen perusteluihin**6 § - Kelpoisuusvaatimukset**

Esityksen mukaisesti lain 6 §:n 1 momentin 5 kohtaa tarkennettaisiin siten, että liikenneturvallisuustehtävissä toimivan tai tehtäviin hakeutuvan henkilön olisi lupa- tai kelpoisuuskirjaa hakiessaan esitettävä selvitys hyvämaineisuudestaan. Hakija voisi selvittää hyvämaineisuuksensa ensisijaisesti antamallaan vakuutuksella. Hakija voisi vaihtoehtoisesti esittää selvityksen hyvämaineisuudestaan esimerkiksi Oikeusrekisterikeskuksen antamalla selvityksellä, jonka mukaan häntä ei ole tuomittu säännöksessä tarkoitettua rikoksesta viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Hyvämaineisuus voitaisiin osoittaa myös suppealla turvallisuusselvityksellä, jonka kihlakunnan poliisilaitos on henkilölle tehnyt esimerkiksi oppilaitoksen hakemuksesta. Liikenteen turvallisuusvirasto ei kuitenkaan itse hakisi poliisiviranomaiselta turvallisuusselvityksiä, koska se saattaisi viivästyttää lupa- tai kelpoisuuskirjan myöntämismenettelyä.

Lisäksi kelpoisuuslakiesityksen 39 §:n 1 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus tiedonsaantiin muun muassa rikosrekisteristä. Virasto hankkisi henkilön rikosrekisterinotteen kuitenkin vain poikkeustapauksissa, jos se tapauskohtaisen harkinnan perusteella olisi tarpeen.

Liikenteen turvallisuusviraston näkemyksen mukaan henkilön tulisi oman oikeusturvansa ja koulutusresurssien tehokkaan käyttämisen kannalta osoittaa soveltuvuutensa alalle hyvämaineisuuuden osalta jo koulutusorganisaatiolle.

Liikenteen turvallisuusviraston näkemyksen mukaan lisäksi tulisi määritellä, kuinka kauan turvallisuus selvitykset ovat voimassa hyväksyntää varten.

25 § - Koulutusohjelmat ja koulutuksen järjestäminen

Esityksen mukaan pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voisi määrätä markkinoilla jo liikennöintiä harjoittavan rautatieyrityksen tarjoamaan työnopastusta liikkuvan kaluston kuljettamiseen muille rautatieliikenteen harjoittajille ja sellaisille yhtiöille tai muille yhteisöille, joiden tarkoituksena on aloittaa rautatieliikenteen harjoittaminen, jos työnopastukselle ei ole muutoin toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja. Velvollisuus tarjota työnopastusta voitaisiin määrätä, jos rautatieyritys harjoittaa vastaavanlaista liikennöintiä kuin työnopastusta pyytävä rautatieliikenteen harjoittaja harjoittaa tai sitä pyytävä yhtiö tai muu yhteisö aikoo harjoittaa.

Momentin mukaan määrätessään rautatieyrityksen tarjoamaan työnopastusta Liikenteen turvallisuusviraston olisi otettava huomioon, että rautatieyrityksellä on riittävät toimintaedellytykset tehtävää varten ja ettei annettava työnopastus kohtuuttomasti rajoita rautatieyrityksen omaa työnopastusta. Työnopastusta tarjoava rautatieyritys päättäisi työnopastuksen käytännön järjestelyistä.

Pykälän perustelujen mukaan viraston olisi päätöksenteossaan otettava huomioon, että rautatieyrityksellä on riittävät resurssit oman työnopastuksensa järjestämiseen siitä huolimatta, että se velvoitettaisiin tarjoamaan työnopastusta muille toimijoille. Perustelujen mukaan työnopastusta annettaessa ei myöskään saisi vaarantaa työnopastusta tarjoavan rautatieyrityksen liikesalaisuuden suojaa tai sen muita etuja. Työnopastuksen käytännön järjestelyistä päättäisi sitä tarjoava rautatieyritys, joka voisi muun muassa päättää, kuinka monta koulutettavaa voidaan ottaa samanaikaisesti opastukseen.

Liikenteen turvallisuusvirasto haluaa kiinnittää liikenne- ja viestintäministeriön huomiota siihen, että viraston tehdessä päätöstä rautatieyrityksen velvoittamisesta työnopastuksen antamiseen, ja yrityksen vedotessa liikesalaisuuksiensa suojaan tai kykyyn selviytyä oman työnopastuksensa järjestämisestä muun muassa resurssit huomioiden, saattaa työnopastuksen antaminen muulle vastaavaa liiketoimintaa harjoittavalle yritykselle tosiasiallisesti estyä. Pykälä perusteluineen johtaisi Liikenteen turvallisuusviraston käsityksen mukaan siihen, että virastolla ei ole välineitä velvoittaa rautatieyritystä aidosti tarjoamaan työnopastusta. Ei ole oletettavaa, että rautatieyritys pitäisi varalla lisäresursseja työnopastuksen antamiseen muille toimijoille, jolloin resurssien jakaminen omien ja muiden tarpeiden kesken aiheuttaisi aina jokin verran haastetta. Mikäli liikesalaisuuksien määrittely jäisi rautatieyritykselle itselleen, se voisi katsoa niiden olevan vaarassa, mikäli työnopastuksessa ulkopuoliset koulutettavat tutustuisivat yrityksen toimintaan. Lopulta vaarana olisi, että rautatieyritys voisi vedota jokin muun ennalta määrittelemättömän edun vaarantuvan työnopastusveloitteen vuoksi. Käytännössä kelpoisuuslakiluonnoksen muotoilu tarkoittaisi sitä, että sopimustie olisi ainoa vaihtoehto, sillä rautatieyrityksen velvoittaminen työnopastuksen antamiseen ei tosiasiallisesti olisi mahdollista. Liikenteen turvallisuusviraston käsityksen mukaan perusteluihin kirjattujen reunaehtojen yleisluontoisuuden ja poissulkevuuden vuoksi laki ei riittävällä tasolla varmista koulutukseen pääsyn mahdollisuuden tasapuolisuutta ja syrjimättömyyttä veturinkuljettajadirektiivin 23 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Nykyisellään 25 §:n 3 momentti (tai virasto momentin nojalla) ei kykene varmistamaan koulutuksen tasapuolista saatavuutta kaikille sitä tarvitseville henkilöille.

30 § - Rautatiealan asiantuntijalääkäri

Kelpoisuuslakiesityksen 30 §:n 1 momenttia muutettaisiin 27 ja 28 §:ää vastaavasti siten, että Liikenteen turvallisuusvirasto voisi käyttää itsenäisesti harkintavaltaansa hyväksyessään pykälässä tarkoitettuja rautatiealan asiantuntijalääkäreitä. Vastaavat muutokset tehtäisiin rautatieliikenteen työterveyshuollon ammattihenkilöä koskevan 31 §:n 1 momenttiin ja rautatieliikenteen asiantuntijapsykologiaa koskevan 32 §:n 1 momenttiin. Virasto määrittäisi säännösten muuttamisen jälkeen sen, kuinka monta rautatiealan asiantuntijalääkäriä, rautatieliikenteen työterveyshuollon ammattihenkilöä tai rautatieliikenteen asiantuntijapsykologia tehtäviin tarvitaan ja valitsisi tehtäviin parhaiten sopivat asiantuntijat.

Liikenteen turvallisuusviraston näkemyksen mukaan pääsäännön mukaisesti henkilö pitäisi hyväksyä tehtävään, jos hän täyttää tehtävän kelpoisuusvaatimukset. Markkinat ja toimialan kilpailu sääntelisivät siten tehokkaasti hyväksytyjen ammattilaisten määrää. Tämä on käytäntö esimerkiksi ilmailussa. Liikenteen turvallisuusvirasto katsoo, että esityksen ensimmäinen virke antaa jo virastolle riittävän mahdollisuuden tarvittaessa rajoittaa esimerkiksi asiantuntijalääkärien määrää. Muiden ammattilaisten (tutkinnon vastaanottajat 27 §, kertauskouluttajat 28 §, työterveyshuollon ammattihenkilöt 31 § ja asiantuntijapsykologit 32 §) määrän rajoittamistarvetta virasto ei näe tarpeellisena.

Hyväksymiskausien tulisi kuitenkin olla aina määräaikaisia (maksimissaan viisi vuotta), hyväksymiskauden aikana tehtäviä (lääkäriin)tarkastuksia (muiden asiantuntijoiden kohdalla mm. kokeiden vastaanottotilaisuuksia, kertauskoulutuksia tai psykologisia soveltuvuusarviointeja) tulisi olla riittävä määrä (noin 10-20 vuodessa) ja Liikenteen turvallisuusviraston järjestämiin kertauskoulutuksiin olisi osallistuttava säädetysti. Virasto ei siis ensisijaisesti määrittäisi asiantuntijoiden määrää, vaan muilla ehdoilla varmistettaisiin hyväksyttävien ammattilaisten pätevyyden säilyminen asianmukaisena.

39 § - Kelpoisuusrekisteriin tallennettavat tiedot

Liikenteen turvallisuusvirasto pyytää tarkentamaan 39 §:n 2 momenttia siten, että valmistaja toimittaisi kunkin asiakirjan haltijan digitoidun valokuvan rekisterinpitäjälle (ei rekisteriin). Valokuvat eivät välttämättä ohjaudu teknisesti suoraan kelpoisuusrekisteriin.

Muuta

Veturinkuljettajadirektiivin artikla 16 kohdassa 2 todetaan seuraavaa:

Jotta todistus pysyy voimassa, sen haltijan on määräajoin suoritettava hyväksytysti kokeet ja/tai tarkastukset, joissa tutkitaan 12 ja 13 artiklassa tarkoitettujen vaatimusten täyttyminen. Kokeiden ja/tai tarkastusten toistumistiheydestä päättää se rautatieyrittäjä tai rataverkon haltija, jonka kanssa kuljettaja on työ- tai sopimussuhteessa, oman turvallisuusjohtamisjärjestelynsä mukaisesti ja liitteessä VII vahvistettua vähimmäistoistumistiheyttä noudattaen.

Tällä viitataan liikkuvan kaluston kuljettajien lisätodistuksiin liittyvään kertauskoulutukseen. Liitteen VII mukainen vähimmäistoistumistiheys on 3 vuoden välein tai aina kyseiseltä reitiltä yli vuoden poissaolon jälkeen.

Direktiivin artikla 23:n kohdassa 8 todetaan, että on otettava käyttöön jatkokoulutusmenettely, jotta varmistetaan henkilökunnan pätevyyden

ylläpitäminen direktiivin 2004/49/EY liitteessä III olevan 2 kohdan e alakohdan mukaisesti. Em. kohdassa tarkoitetaan toiminnanharjoittajan turvallisuusjohtamisjärjestelmää.

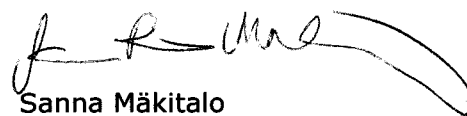
Laissa rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä ei tällä hetkellä ole pykälää, jossa käytännön kertauskoulutusvelvoite osoitettaisiin toiminnanharjoittajalle. Lakiin tulisikin Liikenteen turvallisuusviraston näkemyksen mukaan lisätä toiminnanharjoittajaan kohdistuva velvoite järjestää käytännön osaamiseen liittyvää kertauskoulutusta sekä velvoittaa oppilaitos sopimaan tällaisen käytännön kertauskoulutuksen järjestämisestä toiminnanharjoittajan kanssa.

Osastonjohtaja

Heidi Niemimuukko

Yksikönpäällikkö

Sanna Mäkitalo